

4. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 660-р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80>
5. *Хомішин І.Ю.* Освіта і ринок праці: взаємний вплив та перетин інтересів // *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія: Право.* – Ужгород, 2017. – Вип. 46, № 2. – С. 47-49.

Бабушко Світлана, Попович Сергій, Крікун Лариса

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗВО

Цифрова трансформація, що проникла у всі сфери життєдіяльності суспільства у всьому світі безпосередньо впливає і на професійну підготовку майбутніх фахівців. Нині професійна підготовка, спрямована на набуття та інтеграцію цифрових знань, умінь та навичок, стала нагальною необхідністю. Тому перед закладами вищої освіти постає завдання вдало поєднати традиційні та інноваційні методи навчання, що націлених, насамперед, на розвиток критичного мислення, ефективного спілкування, вирішення проблем та прийняття рішень за допомогою управління та експлуатації новітніх технологій.

Попри те, що нове покоління здобувачів вищої освіти вважається *digitally-born* (у перекладі з англ. м. – народжені у цифрову добу), і що вони впевнено користуються мобільними засобами, онлайн платформами, соціальними мережами, все ж таки існує ціла низка проблем, пов'язаних з розвитком їх цифрової компетентності. Серед них науковці відзначають здатність студентів концентрувати увагу, спілкуватися та вирішувати проблеми. Остання із зазначених здатностей є обмеженою порівняно з тими поколіннями, які виростили в епоху з низьким рівнем використання цифрових технологій [1]. Зіткнувшись із цим, дослідники, науковці та стейкхолдери звертають особливу увагу на вивчення цифрової компетентності здобувачів вищої освіти, її складових та шляхів її формування.

Сфера туризму характеризується інтенсивним використанням інформації та комунікаційних технологій, особливо при наданні послуг та обслуговуванні споживачів, якість яких безпосередньо залежить від цих технологій, зокрема для пошуку й підбору найкращих варіантів відпочинку споживачів. Цифрові технології, що радикально змінили сферу туризму, охоплюють:

- технології великих даних;
- хмарні сервіси;
- Інтернет користування;
- штучний інтелект;
- мобільні технології, які вже активно використовуються в індустрії туризму та гостинності [2].

Відтак, для розробки необхідні фахівці, здатні впевнено використовувати цифрові технології, мати справу з цифровим контентом, розробляти інноваційні туристичні продукти за допомогою бізнес-моделей, що пропонують цифрові платформи та впроваджувати стратегії цифрового маркетингу. Таким чином, у сфері туризму цифрова компетентність стала однією з найзатребуваніших вимог на ринку праці, що висувуються до сучасного працівника, й важливою складовою професійної компетентності майбутнього фахівця у сфері туризму.

З огляду на зазначене, метою публікації є аналіз шляхів формування цифрової компетентності здобувачів вищої освіти, майбутніх фахівців туризму.

В науковому просторі поки що відсутнє єдине трактування терміну «цифрова компетентність». Однак, усі роз'яснення і дефініції потрактовуються в контексті загальноєвропейського підходу, як одна із ключових компетентностей упродовж життя, що включає впевнене, критичне і відповідальне використання та взаємодію з цифровими технологіями для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі у житті суспільства [3].

У вітчизняному науковому просторі, як правило, під «цифровою компетентністю» розуміють складний комплексний феномен, що визначає життєдіяльність людини в інформаційному суспільстві та включає в себе такі види компетентностей: інформаційна грамотність, комунікація і співробітництво, створення цифрового контенту, безпека, вирішення проблем.

Аналіз досвіду вітчизняних закладів вищої освіти, що готують фахівців для туризму за спеціальностями 241 Готельно-ресторанна справа та 242 Туризм щодо розвитку цифрової компетентності здобувачів, свідчить про 2 шляхи:

- в межах наявних освітніх програм під час вивчення спеціальних навчальних дисциплін;

- як окрема освітня програма.

Проаналізовано освітні програми вітчизняних провідних закладів вищої освіти, що готують фахівців для сфери туризму за вказаними вище спеціальностями. Лише в м. Києві понад 20 таких ЗВО. Вивчення профілів їх освітніх програм і переліку їх освітніх компонент демонструє, що формування цифрової компетентності здобувачів здійснюється в межах обов'язкових і вибіркокових дисциплін. Наприклад у Національному університеті фізичного виховання і спорту України за освітньою програмою «Туристично-екскурсійне обслуговування» на першому (бакалаврському) рівні цифрова компетентність формується в результаті опанування таких дисциплін, як «Інформаційні системи і технології у туризмі», «Галузеві інформаційні системи і технології», «Інноваційні види туризму», «Туроперейтинг», «Онлайн бронювання у туризмі».

На другому (магістерському) рівні за освітньою програмою «Туризмознавство» розвиток цифрової компетентності відбувається в процесі вивчення «Інноваційні технології у туризмі», «Управління туристичними DESTINAЦІЯМИ», «Управління проектами в туризмі». Саме в межах цих дисциплін розвиваються інформаційна грамотність здобувачів, їх вміння створювати цифровий контент,

вміння забезпечитися в інтернет просторі, складові їх цифрової компетентності. Разом з тим, інші складові цифрової компетентності: комунікація і співробітництво, вирішення проблем розвиваються під час вивчення усіх без винятку освітніх компонент: обов'язкових і вибіркових. Також, здобувачі розвивають свою цифрову компетентність і під час самостійної роботи, яка займає від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної навчальної дисципліни.

Другий виокремлений шлях є поки що єдиним прикладом формування цифрової компетентності майбутніх фахівців туризму за освітньою програмою «Цифровий туризм». Ця освітня програма Київського національного торговельно-економічного університету має прикладну спрямованість і покликана сформувати загальні і фахові компетентності здобувачів для успішного здійснення сервісної, організаційно-управлінської, економічної, проектної, виробничо-технологічної діяльності у сфері цифрового туризму. Розвиток фахових компетентностей передбачає розвиток 3-х видів навичок:

- “soft skills” (“гнучкі (соціальні) навички” – комплекс неспеціалізованих надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі і високу продуктивність. Їх вважають навичками XXI ст., а саме: креативність, колаборативність, критичне мислення, когнітивна гнучкість;

- hard skills – професійні навички;

- digital skills – основи програмування, комп'ютерної грамотності: вміння кооперуватися і взаємодіяти у горизонтальних і вертикальних структурах (проектіваних системах) з використанням інформаційних технологій.

Однак, зважаючи на тематичну спрямованість освітньої програми, усі фахові компетентності певним чином дотичні до розвитку цифрової компетентності її здобувачів, що підтверджується набором освітніх компонент. За навчальним планом здобувачі вивчають такі обов'язкові компоненти освітньої програми, як «Міжнародна торгово-економічна інформатика», «Інформаційні системи і технології в туризмі», «Цифрові системи і технології», «Стартап менеджмент в туризмі». Серед вибіркових компонент, що розвивають цифрову компетентність майбутніх фахівців цифрового туризму значаться «Технології розробки мобільних додатків», «Трансфер технологій», «Цифрові технології в рекламі», «Безпека Інтернет ресурсів», «Інтелектуальні системи», «Платіжні системи», «Електронна торгівля», «Інтернет-технології в бізнесі», «Інформаційні системи та технології в готельному та ресторанному бізнесі», «Web-дизайн і Web-програмування».

Таким чином, під час підготовки майбутніх фахівців туризму у закладах вищої освіти особлива увага звертається на розвиток їх інформаційної грамотності, що нині стало нагальною вимогою ринку праці й самої галузі. Разом з тим, необхідно розвивати не лише інформаційну грамотність здобувачів, але й інші складові цифрової компетентності.

1. Porat, E., Blau, I., Barak, A. (2018). Measuring digital literacies: Junior high-school students' perceived competencies versus actual performance. *Computer Education*. 126, 23–36.
2. Morozov, M., Morozova N. (2020). Innovative Staff Training Strategies for Tourism and Hospitality Industry. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 110, 393-396.
3. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: Conceptual Reference Model. November 15, 2018. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://ec.europa.eu/jrc/en/>

Скарга Олександра

ТРУДОРЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми. Важливість трудоворесурсного аспекту функціонування туристичної галузі зумовлено перспективами включення України до процесів транснаціоналізації міжнародного ринку туристичних послуг і відповідно – необхідністю розвитку вітчизняних туристичних фірм.

Процеси глобалізації здійснюють різний вплив на країни і регіони світу: одні економіки більшою мірою стають вигодонабувачами глобалізаційного процесу, інші – навпаки [1, с. 325].

При цьому слід враховувати, що глобалізація не лише уніфікує та гомонізує світовий економічний простір на основі новітніх чинників економічного зростання, а й урізноманітнює моделі та типи економічного розвитку внаслідок дії ряду чинників: [2, с. 280-281]

- основний мотив факторів і стимулів світогосподарського розвитку формується в межах конкретних національних економічних моделей і не компенсується механізмом глобального регулювання;

- в умовах глобального економічного розвитку зберігає своє значення національно-культурний чинник, свідченням чого є функціонування автономних «етнічних мереж відносин», які не «розчиняються» у сучасному світогосподарському середовищі;

- успіхи, яких досягли окремі країни у глобальній економіці, безпосередньо пов'язані з їх здатністю перетворити свої національно-цивілізаційні особливості на потужний чинник глобальних конкурентних переваг.

Нові виклики розвитку *міжнародного туризму* створюють такі обставини: поява нових загроз безпеці подорожуючих, диференціація туристів (за культурною ознакою, доходами, освітою і т.п.), постаріння населення, прогрес технологій, прискорення темпів урбанізації, кліматичні зміни. У цьому зв'язку на національному рівні виникає необхідність якісної зміни пропозиції туристичних послуг і модернізації туристичної індустрії [3].

Особливо важливу роль для розвитку туристичної галузі відіграє людський чинник. Важливість врахування *трудооресурсного аспекту* туристичної діяльності продиктована тим, що спираючись лише на принципи економічної корисно-